

Samenvatting onderzoek

Sprong over het Ravijn

Hoe doelmatigheidswinst de jeugdzorg kan redden

Factsheet 1 – Kostendoelmatigheid jeugdhulp 2023

Jos Blank en Alex van Heezik,

Stichting Instituut Publieke Sector Efficiëntie Studies

Korte samenvatting van het onderzoek

Gemeenten geven tot 60 procent meer uit aan jeugdhulp dan nodig is. Dat blijkt uit een grootschalige analyse van IPSE Studies naar de kostendoelmatigheid van jeugdhulp in 338 gemeenten in 2023. De resultaten wijzen op grote verschillen in doelmatigheid tussen gemeenten: het merendeel scoort (veel) lager dan de meest doelmatige gemeenten. Als alle gemeenten hun jeugdhulp even efficiënt organiseren als de best presterende gemeenten, kan dit tot 1,8 miljard euro aan besparingen opleveren, zonder concessies te doen aan het niveau van de dienstverlening.

Belangrijkste uitkomsten/conclusies

Met het zogeheten ‘ravijnjaar’ in 2028 in zicht, waarin de rijksbijdragen aan gemeenten fors dalen, is het verbeteren van doelmatigheid urgenter dan ooit. IPSE Studies toont in een factsheet over de jeugdhulp aan dat daarvoor bij de jeugdhulpverlening veel mogelijkheden aanwezig zijn.

Dit geldt vooral voor de 88 laag scorende gemeenten, met als drie grootste: Groningen, Almere en Enschede. Ook de 189 middelmatig scorende gemeenten – waaronder de drie grootste gemeenten van ons land (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) – hebben vaak nog veel ruimte voor verbetering. Dat is in mindere mate het geval voor de 61 gemeenten met scores boven de 80 procent, zoals Dordrecht, Alphen aan den Rijn en Velsen.

Het onderzoek toont de scores van de totale kostendoelmatigheid van de jeugdhulp van 338 gemeenten in 2023 verdeeld in de categorieën ‘laag’, ‘middelmatig’ en ‘hoog’, inclusief de drie grootste gemeenten in deze categorieën.

De verschillen in kostendoelmatigheid zijn volgens de onderzoekers deels te verklaren door herhaaltrajecten en hoge apparaatskosten per cliënt. Een groot deel blijft echter onverklaard, vermoedelijk door uiteenlopende prijzen tussen gemeenten en aanbieders.

IPSE Studies concludeert dat bij 277 gemeenten (ruim 80% van de 338 geanalyseerde gemeenten) aanzienlijke besparingen mogelijk zijn, zonder dat dit ten koste gaat van het niveau van de hulpverlening. Ook bij gemeenten die al relatief efficiënt werken zijn vaak nog verbeteringen mogelijk. In een ideale situatie, waarin alle ondoelmatigheden zijn weggewerkt, bedraagt het besparingspotentieel van alle gemeenten gezamenlijk zo’n 1,8 miljard euro. Ook in een realistischer scenario moet een forse kostenbesparing haalbaar zijn.

“Een sprong over het ravijn is mogelijk, mits gemeenten doelmatigheid centraal stellen en van elkaar willen leren,”

aldus de auteurs van het factsheet.

Aanbevelingen en tips

IPSE Studies roept gemeenten op om gebruik te maken van [benchmarkrapportages](#). Deze rapporten vergelijken prestaties met die van twintig vergelijkbare gemeenten en bieden concrete handvatten voor verbetering.

Het onderzoek naar de jeugdhulp maakt deel uit van een breder onderzoek van IPSE Studies naar de jeugdzorg. Er is ook factsheet met de resultaten van de analyse van de kostendoelmatigheid van de jeugdbescherming en -reclassering in 2023.